

جزوه مطالعات اجتماعی پایه هشتم نوبت اول (درس ۱-۱۲)

تنظیم کننده: اسماعیل نجف زاده

فصل اول

درس ۱ و ۲	
تعریف	همکاری و یاری رساندن به یکدیگر
دیدگاه قرآن	سوره مائده (آیه ۲): در کارهای نیک و پرهیزکاری یکدیگر را یاری کنید و در کنار ستم کاری همکاری نکنید
سطوح	خانواده و خویشاوندان - مدرسه - محله - شهر و روستا - اعضای محله
نتایج	باعث صمیمیت و محبت بیشتر، احساس مفید بودن، کارها بر دوش یک نفر قرار نمی گیرد
تعریف	یاری رساندن و بخشش مال، علم، توانایی ها، زمان عمر به کسانی که نیازمند هستند.
دیدگاه قرآن	سوره آل عمران (آیه ۲۲): هرگز به نیکی نمی رسید مگر آنکه از آنچه دوست دارید انفاق کنید.
نمونه اجتماعی	تشکل سازمانی مردم نهاد مانند انجمن حمایت از بیماران خاص انجمن نگهداری از معلولین و سالمندان حمایت از ایتم و خیرین مدرسه ساز و ... همه این سازمان ها برای فعالیت خود از وزارت کشور مجوز می گیرند.
وقف	به اموال و داراییهایی که وقف میشود، موقوفات میگویند و کسی حق تصرف در آنها را ندارد یعنی تا ابد باید به همان صورت که واقف معین نموده است، استفاده شود.
شرکت تعاونی	تعریف گروهی از افراد به طور داوطلبانه برای یک هدف مشترک تلاش میکنند. براساس قانون، هر شرکت تعاونی حداقل با ۷ عضو، رسمیت پیدا میکند. اعضا از بین خود هیئت مدیره ای را انتخاب میکنند .
ویژگی	برابری رأی اعضا با هر مقدار سهم - داوطلبانه بودن - توزیع عادلانه منافع بین همه اعضا - ایجاد رفاه و زندگی بهتر و حل مشکل اقتصادی اعضا

فصل دوم

ساختار و تشکیلات دولت

حکومت کشور ما جمهوری اسلامی است که به وسیله سه قوهٔ مقننه، قضائیه و مجریه، زیر نظر مقام رهبری اداره می شود. قوهٔ مجریه همان دولت و سازمانهای وابسته به دولت است. رئیس قوه مجریه، رئیس جمهور نام دارد که پس از مقام رهبری عالیترین مقام رسمی کشور است و مسئولیت اجرای قانون اساسی و ریاست قوهٔ مجریه را بر عهده دارد رئیس جمهور برای مدت چهار سال با رأی مستقیم مردم انتخاب می شود و تنها برای یک دورهٔ چهارسالهٔ دیگر به صورت متوالی انتخاب مجدد او مانعی ندارد. افراد با داشتن شرایط ریاست جمهوری، داوطلب میشوند و پس از تأیید صلاحیتشان توسط شورای نگهبان، از طریق تبلیغات انتخاباتی در صدا و سیما، روزنامه ها و مجلات و اینترنت، و سخنرانی در مساجد و سالنهای اجتماعات، پیامهای خود را به مردم می رسانند. حداقل سن رأی دهندگان هیجده سال تعیین شده است. پس از آنکه رئیس جمهور با حداکثر آرای مردم انتخاب شد، برای شروع به کار، حکم وی توسط رهبر امضا و تنفیذ می شود. در مرحلهٔ بعد، پس از تنفیذ رئیس جمهور در مجلس شورای اسلامی با حضور نمایندگان مجلس و شورای نگهبان و رئیس قوهٔ قضائیه در پیشگاه قرآن کریم سوگند یاد می کند که وظایف خود را به درستی انجام دهد. رئیس جمهور در شروع کار خود، وزیرانی را انتخاب و به مجلس معرفی می کند. هر وزیر در برابر نمایندگان ملت در مجلس، برنامه های خود را ارائه می دهد. سپس نمایندگان دربارهٔ صلاحیت او برای وزارت، اظهارنظر میکنند. سپس دربارهٔ هر وزیر رأی گیری می شود و در صورتی که اکثریت نمایندگان مجلس به وزیر رأی اعتماد بدهند، او می تواند به عنوان وزیر، کار خود را شروع کند.

وظایف دولت

بر طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، دولت موظف است شرایط و لوازم سواد و آموزش، بهداشت، شغل مناسب، رفاه، امنیت، فرهنگ و اخلاق اسلامی را در جامعه فراهم کند. دولت، همچنین وظیفه دارد تجهیزات زیربنایی و خدمات عمومی مانند ساختن راه و جاده، پل، بیمارستان، مسکن، مدرسه، سد، مخابرات، آب، برق و گاز و ... را در کشور، گسترش دهد. رئیس جمهور علاوه بر آنکه وزیران را هدایت و بین آنها هماهنگی ایجاد می کند، وظایف و اختیارات دیگری نیز دارد؛ برای مثال، امضای قراردادهایی که بین ایران و کشورهای دیگر بسته میشود، اجرای قوانین و مصوبات مجلس (پس از تصویب مجلس شورای اسلامی)، امضای استوارنامهٔ سفیران کشور ما و

پذیرش استوارنامهٔ سفیران سایر کشورها، اعطای نشانهای دولتی و... تنظیم لوایح (لایحه ها) دولت و همچنین بودجه بر عهده دولت می باشد.

-لوايح (لایحه ها) تنظیم شده توسط دولت برای قانونی شدن و تصویب به کجا فرستاده می شود؟
به مجلس شورای اسلامی

-وظیفه نظارت بر فعالیت های دولت بر عهده کیست؟ چگونه؟

نمایندگان مجلس بر فعالیتهای دولت نظارت میکنند و حق سؤال کردن از رئیس جمهور و وزرا و یا استیضاح ایشان را دارند

- چه کسانی حق سوال واستیضاح از رئیس جمهور و وزیران را دارند؟
نمایندگان مجلس

-درآمد دولت از چه راههایی می باشد؟

درآمدهای حاصل از صادرات نفت (بیشترین درآمد دولت)

درآمدهای حاصل از مالیات

سایر درآمد

-تصویب لایحه بودجه بر عهده کیست؟

مجلس

فصل سوم

درس ۵ و ۶	
آسیب های اجتماعی	نوجوانی (دوران بلوغ) علل پرخاشگری و نزاع
	گروه سنی دوازده تا هجده سالگی نتیجهٔ کنترل نکردن خشم - نوجوانان پرخاشگر، تحمل کمی دارند. پرخاشگری همچنین مشکلاتی را در یادگیری و تحصیل به وجود میآورد و زمینه را برای سایر آسیبهای اجتماعی فراهم میکند.
	اقداماتی که وقتی دیگران از ما عصبانی می شوند -به آرامی از او سؤال کنیم چرا از دست ما عصبانی است و علت چیست؟ - به حر فهای طرف مقابل، خوب گوش کنیم و حر فهای او را قطع نکنیم. - اگر اشتباهی مرتکب نشده ایم، با آرامش توضیح دهیم و اگر اشتباهی کرده ایم عذرخواهی کنیم و راهی برای جبران اشتباه، پیدا کنیم. - اگر کسی از دست ما خیلی عصبانی است، به طوری که حاضر به شنیدن حر فهای ما نیست و ممکن است به ما صدمه بزند، فوراً صحنه را ترک کنیم و از بزرگترها کمک بخواهیم
	قاعده خشم ۱- نباید به خودم صدمه بزنم ۲- نباید به دیگران صدمه بزنم ۳- نباید به وسایل یا اموال خودم و دیگران، صدمه بزنم.
قوه قضائیه	چه کسانی از نوجوانان در برابر آسیب ها محافظت کنند؟ الف- خود نوجوان با کمک گرفتن از خدا ب- پدر و مادر که حق قانونی برای تربیت فرزندانشان ج- معلمان و مسئولان مدرسه د- قانون و- برخورد نیروی انتظامی با قانون شکنان
	قوه قضائیه در هر جامعه ای باید نهادی وجود داشته باشد که بر اجرای قوانین نظارت کند، با تخلفات برخورد کند و متخلفان را به مجازات برساند. این نهاد، قوهٔ قضائیه است که پشتیبان حقوق فردی و اجتماعی افراد است.
	انواع دعاوی (اختلافات) دعای کیفری: مربوط به اعمالی است که دادگاه برای فردی که مرتکب جرمی شده است، مجازات تعیین می کند. مثال: فحاشی و افترا --- قدرت نمایی و تهدید -- غصب و جعل عنوان دعای حقوقی: مربوط به اعمالی است که دادگاه مجازاتی تعیین نمی کند، بلکه افراد را ملزم می کند که تکالیفشان را انجام دهند یا حقوق قانونی دیگران را بدهند مثال: تخریب بخشی از خانه همسایه هنگام ساختمان سازی - تصرف زمین فروشنده بیش از مقدار درج شده در سند
	وکیل وکیل کسی است که در رشتهٔ حقوق درس خوانده و به قوانین آشناست و پروانهٔ (اجازه نامه) وکالت دارد.

فصل چهارم

درس ۷ و ۸

ارتباط	ویژگی ها	رفع نیاز (انتقال خواسته ها و نیاز ها به دیگران)
	عناصر ارتباط	۱- فرستنده (ارسال کننده ی پیام) ۲- گیرنده (دریافت کننده پیام) ۳- پیام ۴- باز خورد دریافت معنی پیام از گیرنده
	رسانه	رسانه تعریف: هر وسیله ای که پیام را از فرستنده به گیرنده منتقل کند در یک ارتباط کلامی، زبان یک رسانه است. بنابراین رسانه از ابزاری مانند زبان تا ابزارهای چاپی (علائم، کتا بها، روزنامه ها و مجلات و ...) و ابزارهای الکترونیکی (تلفن، رادیو، تلویزیون، اینترنت و ...) را دربر می گیرد
	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	این وزارتخانه خدمات پستی، مخابراتی، رادیویی، صدا و تصویر را به مردم ارائه می کند و مسئولیت توسعه و وسایل ارتباطی در کشور را به عهده دارد. برخی سازمانهای زیر نظر وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات: شرکت ارتباطات سیار (همراه اول) - پست بانک ایران (پست مالی) - سازمان فناوری اطلاعات ایران شرکت مخابرات ایران - شرکت ایرانسل - شرکت پست
رسانه	کاربرد	تلفن همراه (برای ارتباط سریع با دیگران) - پست الکترونیک یا ایمیل (برای مکاتبه) - اینترنت (برای فعالیت های علمی) - استفاده از کارتهای اعتباری به جای پول (خرید و فروش) - پرداختها و ثبت نام ها به صورت الکترونیک (استفاده از خدمات دولت به صورت الکترونیکی) - آموزش از طریق ویدئو کنفرانس - استفاده از دوربین برای حفاظت از مکانها و کنترل ترافیک - استفاده از خدمات بانکی به صورت الکترونیک - استفاده آنلاین اخبار هواشناسی، سیاسی و.. با تلفن همراه متصل به اینترنت
	اثرات منفی رسانه	پر خاشگری نوجوانان با تأثیر گرفتن از فیلم ها - رواج بی بند وباری های اخلاقی از طریق اینترنت - گسترش مصرف گرایی به وسیله آگهی بازرگانی - کم شدن تماس چهره به چهره افراد و کم شدن دیدی و بازدید های اقوام و دوستان
	آثار منفی آگهی های بازرگانی	- گسترش مصرف گرایی - تغییر سبک زندگی - مفید جلوه دادن کالاهاى مضر

فصل پنجم از حرا تا نینوا

به سوالات زیر جواب کوتاه بدهید؟

سوالات	جواب سوالات
شبه جزیره عربستان در کدام طرف آسیا قرار دارد؟	
مردم یثرب و یمن به صورت محدود به می پرداختند.	
چه عاملی موجب کینه و حس انتقام جویی در میان قبایل مختلف عرب شده بود؟	
چه کسانی از گسترش دین اسلام و مخالفت آشکار آن با افکار و عقاید جاهلی دچار بیم و هراس شدند؟	
دوره پیش از بعثت در عربستان به معروف است	
پیامبر اسلام (ص) در چند سالگی و در چه جایی به پیامبری رسیدند؟	
کتاب ارزشمند «الغدیر» نوشته چه کسی است؟	
نخستین شهیدان راه اسلام چه کسانی بودند؟	
نخستین اقدام پیامبر پس از ورود به مدینه چه بود؟	
در زمان کدام خلیفه سپاهیان عرب بخشی از سرزمین های ایران، سوریه، لبنان و مصر را فتح کردند؟	
در کدام جنگ سپاهیان معاویه دست به نیرنگ زدند و موجب اختلاف در سپاه حضرت علی (ص) شدند؟	
چه عاملی در دوره ساسانیان، باعث تضعیف روحیه سپاهیان و کاهش توان جنگی آنها شده بود؟	
در کدام جنگ، ارتش ساسانی از سپاه مسلمانان شکست خورد و تیسفون پایتخت ساسانیان سقوط کرد؟	
در زمان زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت.	
پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و یاران ایشان در هنگام تحریم اقتصادی و اجتماعی در به سر بردند؟	
چه زمانی یثرب به مدینه النبیه تغییر نام یافت؟	
پیامبر با چه اقدامی به رسمی تأسیس حکومت اسلامی را اعلام کرد؟	
اولین مهاجرت مسلمانان به کدام کشور بود؟	
تحریم اقتصادی و اجتماعی مسلمانان بعد از کدام وقایع اتفاق افتاد؟	
بعد از پیامبر چه کسی به خلافت رسید؟	
معاویه کدام جنگ را به حضرت علی تحمیل کرد؟	

فصل ششم عصری تازه ای در تاریخ ایران

درس ۱۱ و ۱۲

ایران در آستانه حمله اعراب	قتل خسرو پرویز و رقابت و دشمنی در درون دربار - شورش فرماندهان و ضعف روحیه سپاه و فرماندهان - مالیات سنگین، تبعیض های اجتماعی و وجود نظام طبقاتی - طغیان رود دجله و فرات و شکسته شدن سدها - قحطی و شیوع بیماریهای طاعون و با	
فتح ایران و سقوط ساسانیان	در زمان ابوبکر	
	در زمان عمر ۱- نبرد قادسیه: کشته شدن فرخزاد فرمانده سپاه ساسانی و تصرف تیسفون پایتخت ساسانیان ۲- نبرد نهاوند: ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد - شهرها و ولایت ها یکی پس از دیگری تصرف شد - یزدگرد سوم توسط آسیابانی در مرو به قتل رسید و امپراتوری ساسانی به پایان رسید.	
ایران در دوره خلافت امویان	۱- مرکز خلافت امویان در شهر شام (دمش امروزی) بود ۲- امویان حکومت خود را بر پایه خشونت و ظلم بنا نهادند و چندان به دستورات دینی پای بند نبودند. ۳- اشراف و سران قبایل عرب بر بیشتر ولایات ایران حکومت می کردند. ۴- بنی امویه به قوم خود فخر فروشی می کردند و قوم عرب را برتر و شریف تر از سایر اقوام می پنداشتند ۵- ایرانیان در آن زمان اجازه نداشتند اندمقام های مهم مانند حکومت ولایات یا فرماندهی سپاه را عهده دار شوند ۶. در زمان بنی امیه شیعیان آزار و اذیت فراوانی را تحمل کردند و امام حسن، امام حسین، امام سجاد و امام محمد باقر به شهادت رسیدند. ۷- قیام مختار ثقفی علیه امویان و حضور موثر ایرانیان در آن قیام	ورود اسلام به ایران
ایران در دوره خلافت عباسیان	۱- خاندان عباسیان از مخالفان بنی امیه بودند. ۲- ابومسلم، سردار ایرانی در خراسان قیام کرد. او موفق شد امویان را شکست دهد و سقّاح از خاندان عباسیان را به خلافت برساند. ۳- منصور، خلیفه دوم عباسی، شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد ۴- عباسیان نیز در ظلم و ستم، دست کمی از امویان نداشتند. در کاخها به خوشگذرانی می پرداختند ۵- خلفای عباسی از جمله منصور، هارون الرشید و متوکل، امامان شیعه را به سبب مبارزه با ظلم و ستم، به زندان انداختند و به شهادت رساندند ۶- خلفای عباسی بر خلاف امویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها، استفاده می کردند ۷- منصور عباسی ناجوانمردانه ابومسلم خراسانی را به قتل رساند. ۸- برمکیان نیز که از خاندان های مشهور ایرانی و در حکومت عباسی صاحب مقام بودند، به سرنوشت ابومسلم دچار شد	
سلسله های ایران پس از اسلام (از قرن سوم تا قرن پنجم هجری)	۱- طاهریان: طاهر ذوالیمینین، بنیانگذار سلسله طاهریان که به فرمان مامون به حکومت خراسان منصوب شد. ۲- سامانیان: امیر اسماعیل سامانی، بنیانگذار سامانیان هم مانند طاهریان با تأیید خلیفه عباسی به حکومت رسید. ۳- صفاریان، موسس صفاریان با پشتیبانی مردم سیستان بخصوص گروه عیاران به قدرت رسید. و با خلافت عباسی رابطه خصمانه داشتند. ۴- علویان طبرستان: ریشه ایرانی نداشته اند و پیرو مذهب شیعه بودند و حکومت عباسیان را به رسمیت نمی شناختند ۵- آل بویه: این سلسله نیز پیرو مذهب شیعه بودند و بغداد را تصرف کردند و خلفای عباسی را تحت نفوذ خود گرفتند. نکته: عضدالدوله مشهورترین فرمانروای آل بویه حرم مطهر امامان در نجف، کربلا و کاظمین را بازسازی کرد.	عصر طلایی فرهنگ و تمدن ایرانی
زبان و ادبیات	- نویسندگان و مترجمان ایرانی مانند عبدالله بن مُقَفَّع [مشهور به روزبه ایرانی]، کتاب هایی را در موضوع تاریخ پادشاهان و قهرمانان کهن ایران و نیز اندرزنامه ها و آداب کشورداری از زبان پهلوی به زبان عربی ترجمه کردند - سامانیان و آل بویه بیشتر فرمانروایان این سلسله ها به علم و ادب علاقه مند بودند و برای عالمان، دانشمندان و ادیبان، ارزش و احترام فراوانی قائل می شدند برخی از آنان مانند خاندان جیهانی و خاندان بلعمی (وزیران سامانیان) در شمار عالمان و ادیبان نامدار قرار داشتند - از قرن سوم هجری به بعد، در نتیجه علاقه امیران و وزیران، حکومتهای صفاریان و سامانیان به فرهنگ و زبان ایرانی، رونق ادبیات فارسی آغاز شد. رودکی، پدر شعر فارسی با تشویق و حمایت سامانیان، اشعار خود را سرود. فردوسی نیز در اواخر دوره سامانیان، سرودن شاهنامه را آغاز کرد	